

Belastbaarheid van mensen met een visuele beperking

Ruth van Nispen
Hilde van der Aa
Wouter Schakel
Manon Veldman
Edine van Munster
Ger van Rens

Disclosure belangen spreker

(potentiële) belangenverstrengeling	
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	Adviseur gentech bedrijf voor RP (MeiraGTx UK II Ltd.)
<ul style="list-style-type: none">• Sponsoring of onderzoeksgeld• Honorarium of andere (financiële) vergoeding	<p>Onderzoek gefinancierd door: (ZonMw Inzicht en Doelmatigheid)</p> <p> ZonMw Het Lot <small>Stichting tot Verbetering van het Lot der Blinden</small></p> <p> katholieke stichting voor blinden & slechtzienden STICHTING BLINDENHULP</p>

Belastbaarheid

Inzetbaar?

- Beschikbaar
- Motivatie
- Competentie
- Belastbaar:
 - Evenwicht tussen draagkracht en draaglast
 - Onderscheid fysiek en mentaal

Doelgroep:

- Hoge prevalentie depressie en vermoeidheid

- **Depressie:** (criteria DSM-V) minimaal twee weken dagelijks somber en/of interesseverlies in alle activiteiten. Én: gewichtstoename of verlies, slaapproblemen, vermoeidheid, schuldgevoelens, concentratie problemen, gedachten aan de dood.
- Onderscheid depressieve klachten vs. klinische depressie.
- **Vermoeidheid** (ernst): mentale en fysieke sensatie, gevoelens van uitputting, zwaarheid, loomheid, traagheid. Wordt ervaren als onvoorspelbaar, geen controle, overspoeld.
- **Chronische vermoeidheid** (impact): > half jaar, beïnvloedt dagelijkse leven, activiteiten kosten meer inspanning of lukken niet meer.

Onderzoek afgelopen 10 jaar

- Prevalentie
- Risicofactoren
- Interventie ontwikkeling en effectiviteit

Depressie (60+)

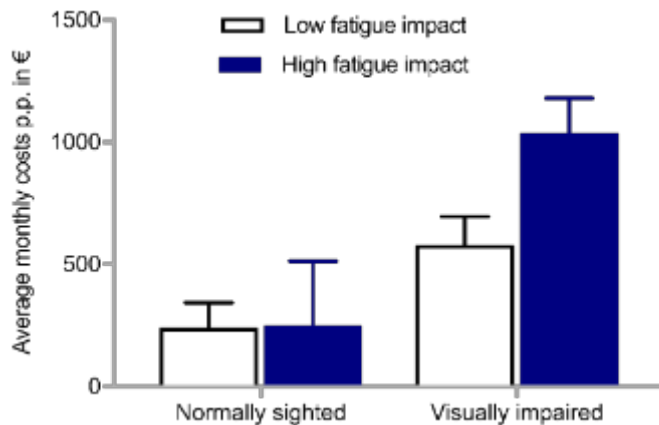
	Visueel beperkt (N=615)	Goed ziend (N=1232)	OR [95% BI]
Depressieve klachten	32%	12%	4.5 [3.4 - 5.9]
Klinische depressie	5.4%	1.2%	5.6 [2.8 - 11.1]

Vermoeidheid

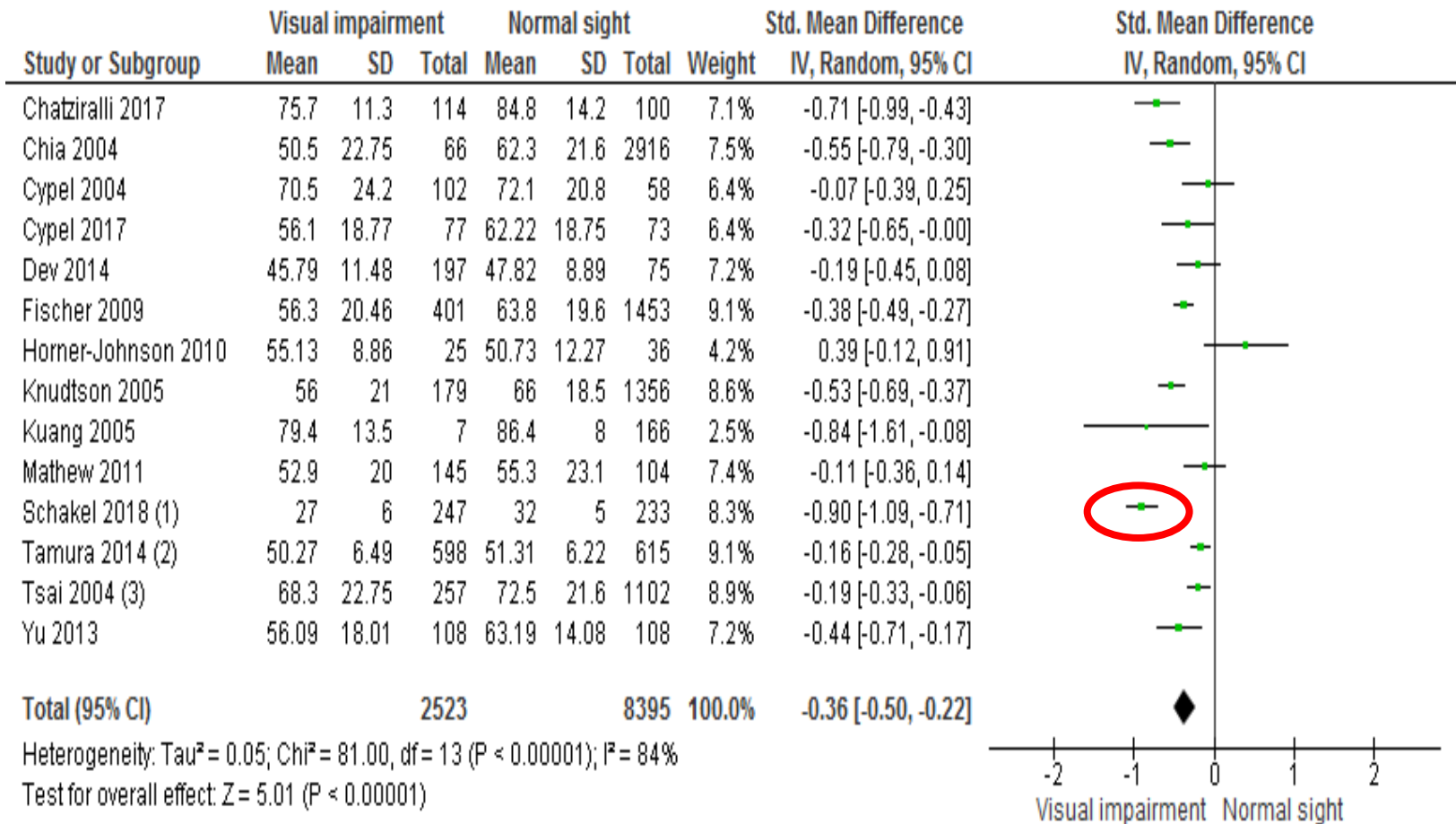
	Visueel beperkt (N=247)	Goed ziend (N=233)	OR [95% BI]
Ernstige vermoeidheid (FAS)	57%	22%	4.6 [2.7 - 7.6]
Impact dagelijks leven (MFIS)	40%	11%	4.8 [2.7 - 8.7]

Maatschappelijke kosten hoog, voornamelijk door verminderde arbeidsparticipatie

Vermoeidheid vs. vitaliteit

Footnotes

(1) Fatigue measured by FAS

(2) Fatigue measured by SF-8: vitality

(3) SDs were borrowed from Chia et al. (2004)

Risicofactoren depressie

Nomogram

Man vs vrouw

GGZ zorg in verleden gehad

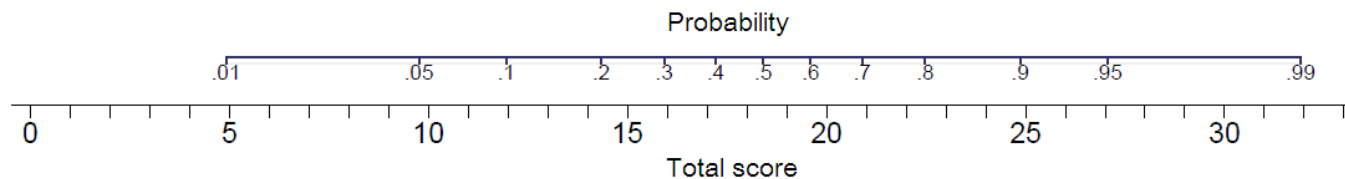
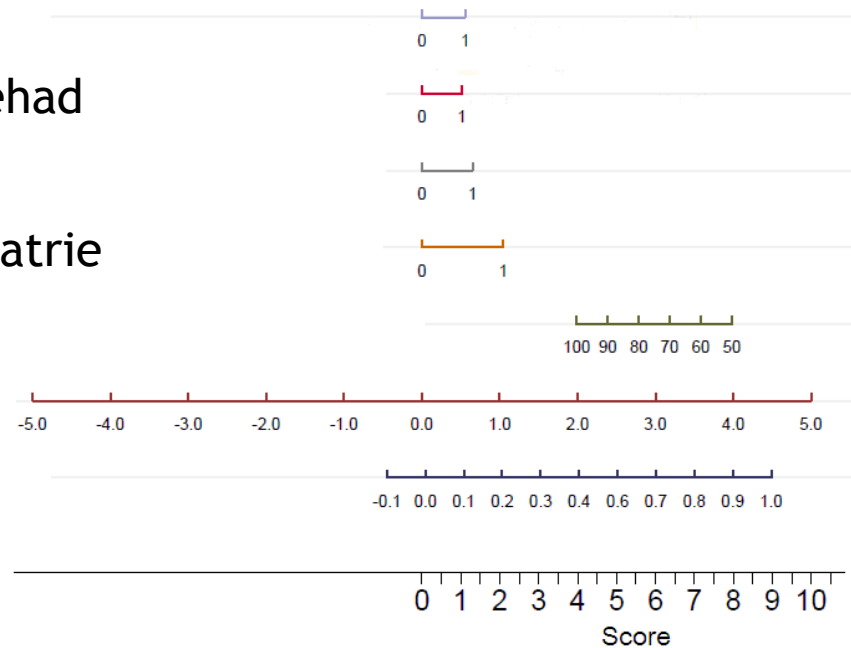
Alleenstaand

Voorgeschiedenis psychiatrie

Leeftijd (jaren)

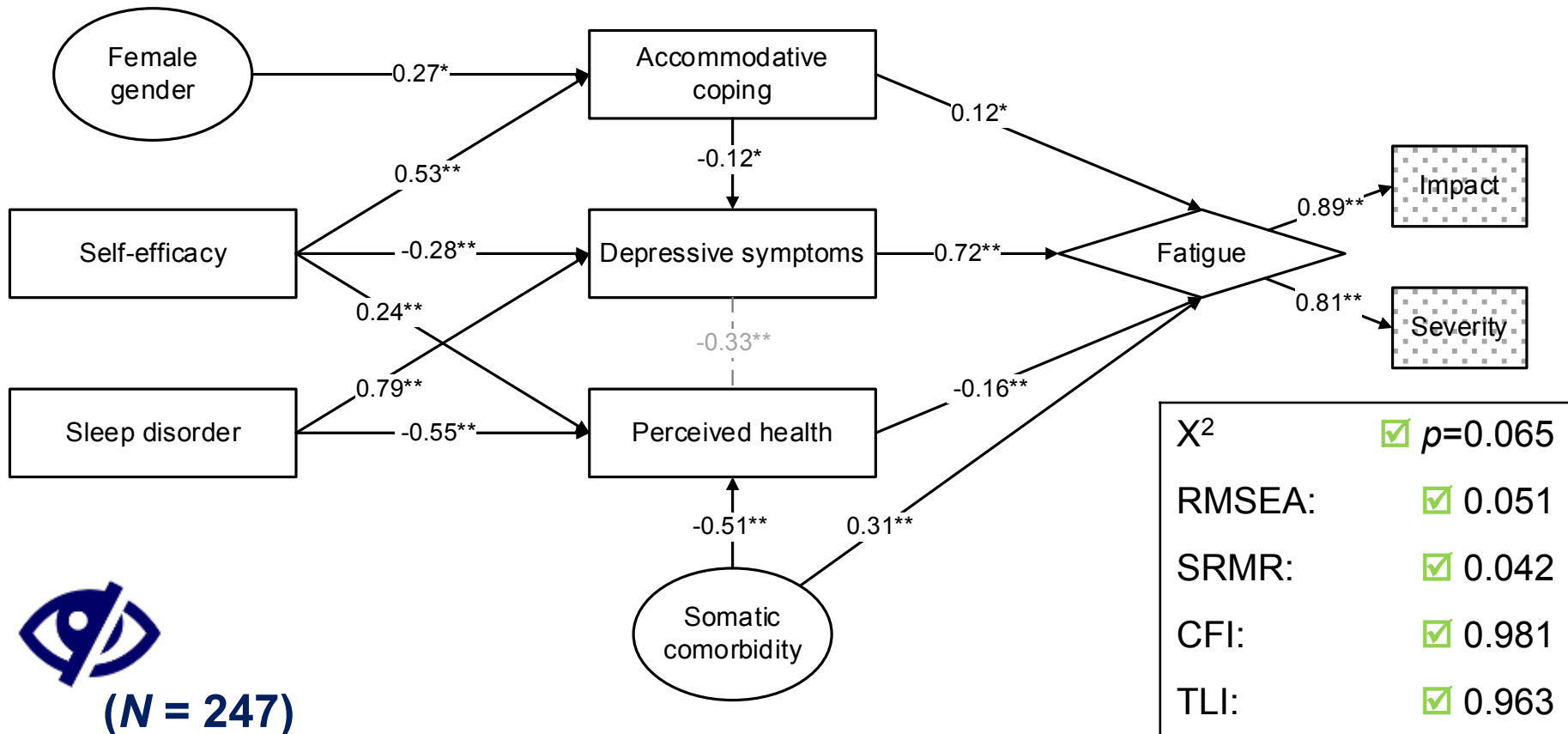
Adaptatie beperking

Ervaren gezondheid

Risicofactoren vermoeidheid

(N = 247)

Cognitieve overbelasting

“Ik denk dat het wordt veroorzaakt doordat ik informatie niet kan verwerken in mijn hoofd. Dat het zoveel energie vraagt waardoor ik vermoeid raak. Het zo je best moeten doen om informatie te verwerken, dat vraagt zoveel energie”.

Inspanning visueel waarnemen

“De vermoeidheid komt door de slechtheid. Het komt doordat ik waziger zie, het focussen kost mij meer energie. Je moet meer moeite doen om te kijken”. (Man 30 congenitaal cataract)

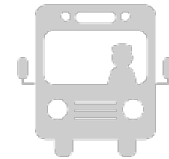
Intensiteit van licht

“Naast mijn kokervisie als ‘dagvisus’ heb ik ook hele sterke nachtblindheid. Dus zodra het schemerig wordt, zie ik heel slecht. En dan gaat het heel hard, qua energieniveau”. (Man 35 RP)

Negatieve gedachten

“Wat soms ook speelt zijn die negatieve gedachten rondom die slechtziendheid. Als ik bijvoorbeeld loop met de herkenningsstok, denk ik, wat zouden mensen daarvan vinden? Dat kost ook een hoop energie”. (Man 56 ablatio retinae)

Problemen met mobiliteit

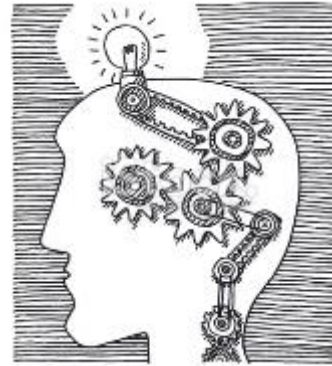
“Het reizen met het OV kost me best een hoop energie. Ik kan het allemaal wel, maar het is toch een stuk vermoeiender, omdat er een bepaalde stressfactor in zit”. (Vrouw 44 RP)

Interventies

- Depressie/angst:
 - Stepped-care (2012-2016)
 - E-PsEYE (2017-2020)
- Vermoeidheid:
 - E-nergEYEze (2019-2022)

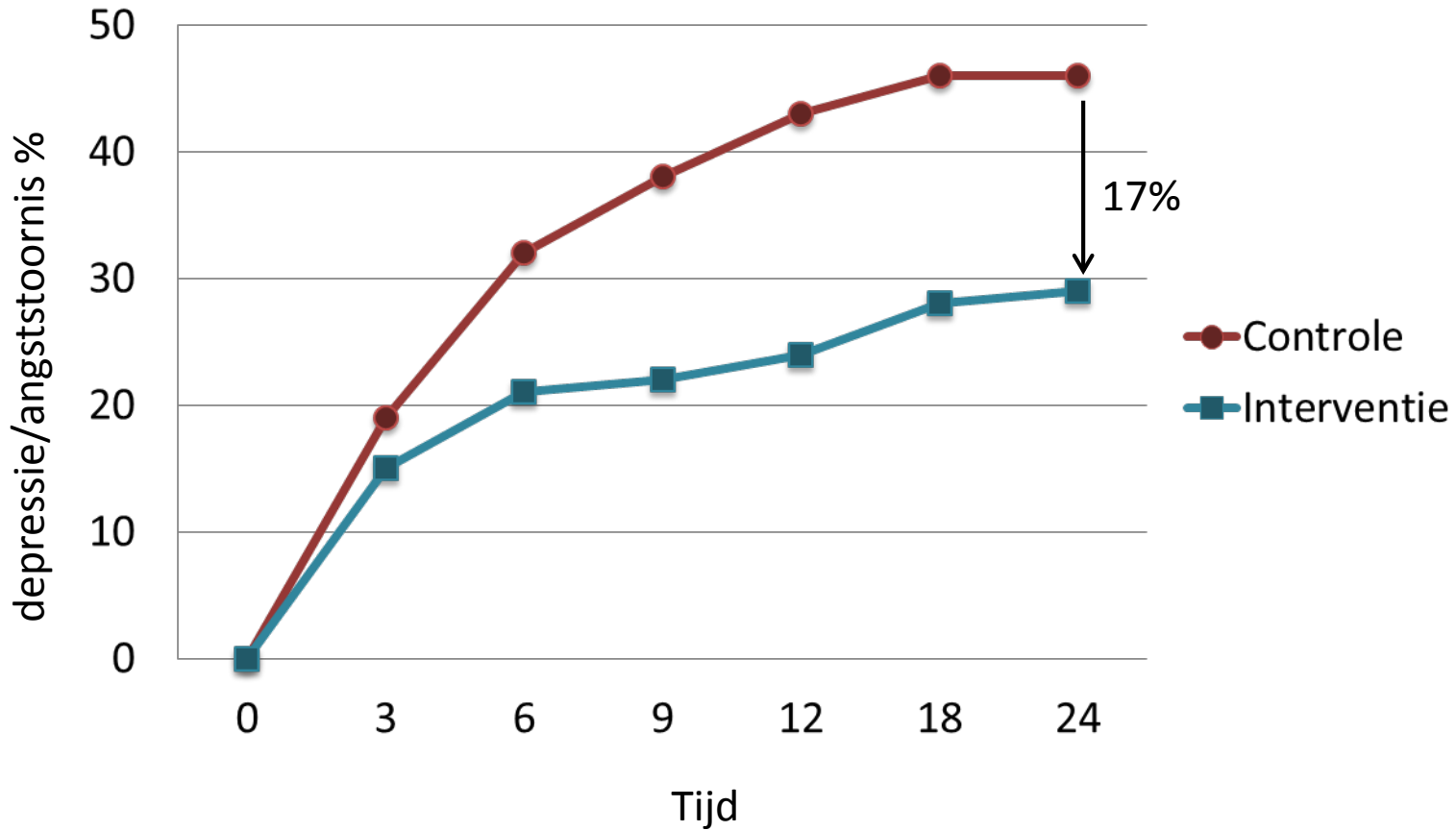
Stepped care

N=265

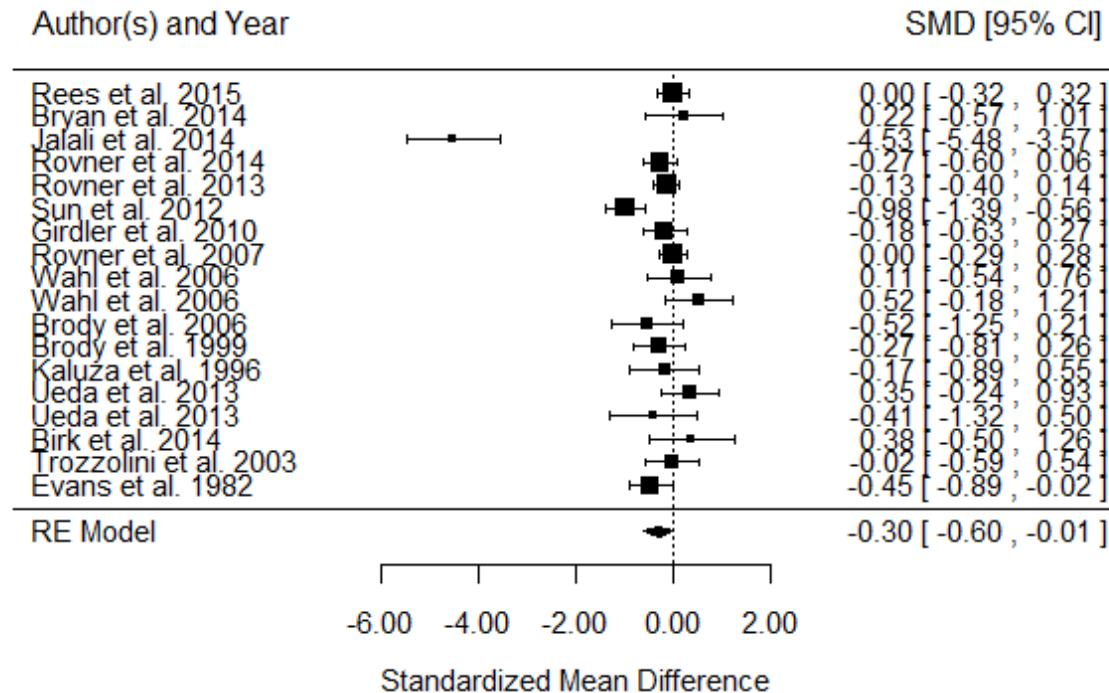

stepped care

Effectiviteit psychologische interventies

E-health interventies

E-PsEYE	E-nergEYEze
Anti-VEGF patiënten	Expertisecentra cliënten
Depressie en angstklachten	Vermoeidheidsklachten
Visueel (+audio)	Visueel (+audio) / non-visueel
Usability / Feasibility	Usability / Feasibility
RCT	RCT

Inhoud E-PsEYE

Welkom

E-PsEYE en instructies Minddistrict

Module 1

Onzekerheid bij anti-VEGF behandeling

Module 2

Depressie en angst

Module 3

Vermoeidheid en stress

Module 4

Leuke activiteiten ondernemen

Module 5

Leren ontspannen

Module 6

Helpend denken

Module 7

Weerbaarheid

Module 8

De toekomst tegemoet

minddistrict

Inhoud E-nergEYEze

Welkom	E-nergEYEze en instructies Minddistrict
Introductie	Jouw persoonlijke doelen stellen
Module 1	Omgaan met je visuele beperking
Module 2	Helpend denken
Module 3	Activiteiten verdelen en opbouwen
Module 4	Contact met anderen
Module 5	Leren ontspannen
Module 6	Beter slapen (optioneel)
Module 7	Optimaliseren werkprestaties (optioneel)
Module 8	De toekomst tegemoet

minddistrict

Effecten E-health

E-PsEYE na 12 maanden

- N=174; 70 jaar, 58% man
- Verbetering depressie; klein effect PHQ-9 t.o.v. gebruikelijke zorg ($p < 0.05$)
- Geen effect angst en QOL
- Kostenbesparing >1000 eur, n.s., m.n. minder productieverliezen
- Barrières:
 - Laag klachtenniveau
 - Digitale vaardigheid patiënt (drop-out ouderen) en professional
 - Tijd oogarts mensen verwijzen
 - Herkennen klachten

E-nergEYEze feasibility na 2 mnd

- N=10, 50 jaar, 60% man
- Minder vermoeidheidsklachten, groot effect CIS-FS ($p = 0.03$)
- 3 uitvallers
- Rapportcijfer 8, unaniem aanrader
- RCT start nu

Conclusie

- Depressie en vermoeidheid veel voorkomende klacht
- Mogelijkheden belastbaarheid te vergroten m.b.v. (E-health) interventies gebaseerd op cognitieve gedragstherapie en self-management mét ondersteuning MW / psychologen
- Implementatietrajecten gericht op herkennen en behandelen van klachten, breed gedragen door expertisecentra

Hartelijk dank

r.vannispn@amsterdamumc.nl

Publicaties depressie/angst

- van der Aa HPA, Maaswinkel IM, van Rens GHMB, Beekman ATF, Twisk JWR, van Nispen RMA. Mastery and self-esteem as mediators of the association between visual acuity and mental health: outcomes of a population-based longitudinal cohort study. Accepted in *BMC Psychiatry*.
- van der Aa HPA, van Rens GHMB, Verbraak FD, Bosscha M, Koopmanschap MA, Comijs HC, Cuijpers P, van Nispen RMA. Economic evaluation of an e-mental health intervention for patients with retinal exudative diseases who receive intraocular anti-VEGF injections (E-PsEYE): protocol for a randomised controlled trial. *BMJ Open*. 2017 Nov 15;7(11):e018149. doi: 10.1136/bmjopen-2017-018149.
- van der Aa HPA, van Rens GHMB, Verbraak FD, Bosscha M, Koopmanschap MA, Comijs HC, Cuijpers P, van Nispen RMA. Economic evaluation of an e-mental health intervention for patients with retinal exudative diseases who receive intraocular anti-VEGF injections (E-PsEYE): protocol for a randomised controlled trial. *BMJ Open* 2017;7:e018149.
- van der Aa HPA, van Rens GHMB, Bosmans JE, Comijs HC, van Nispen RMA. Economic evaluation of stepped-care versus usual care for depression and anxiety in older adults with vision impairment: randomized controlled trial. *BMC Psychiatry* 2017;17(1):280.
- Heesterbeek TJ, van der Aa HPA, van Rens GHMB, Twisk JWR, van Nispen RMA. The incidence and predictors of depressive and anxiety symptoms in older adults with vision impairment: a longitudinal prospective cohort study. *Ophthalmic Physiol Opt* 2017;37(4):385-398.
- van der Aa HP, Margrain TH, van Rens GH, Heymans MW, van Nispen RM. Psychosocial interventions to improve mental health in adults with vision impairment: systematic review and meta-analysis. *Ophthalmic Physiol Opt*. 2016 Sep;36(5):584-606. doi: 10.1111/opo.12313.

Publicaties depressie/angst cntd.

- van der Aa HP, Xie J, Rees G, Fenwick E, Holloway EE, van Rens GH, van Nispen RM. Validated Prediction Model of Depression in Visually Impaired Older Adults. *Ophthalmology*. 2016 May;123(5):1164-6. doi: 10.1016/j.ophtha.2015.11.028.
- van Nispen RM, Vreeken HL, Comijs HC, Deeg DJ, van Rens GH. Role of vision loss, functional limitations and the supporting network in depression in a general population. *Acta Ophthalmol*. 2016 Feb;94(1):76-82. doi: 10.1111/aos.12896.
- van der Aa HP, van Rens GH, Comijs HC, Margrain TH, Gallindo-Garre F, Twisk JW, van Nispen RM. Stepped care for depression and anxiety in visually impaired older adults: multicentre randomised controlled trial. *BMJ*. 2015 Nov 23;351:h6127. doi: 10.1136/bmj.h6127. <http://www.bmj.com/content/351/bmj.h6127>
- van der Aa HPA, Krijnen-de Bruin E, van Rens GHMB, Twisk JWR, van Nispen RMA. Watchful waiting for subthreshold depression and anxiety in visually impaired older adults. *Qual Life Res* 2015;24:2885-93.
- van der Aa HPA, Comijs HC, Penninx BWJH, van Rens GHMB, RMA van Nispen. Major depressive and anxiety disorders in visually impaired older adults. *Invest Ophthalmol Vis Sci* 2015;56:849-854
- Aa HPA van der, Hoeben M, Rainey L, Rens GHMB van, Vreeken HL, Nispen RMA van: Why visually impaired older adults often do not receive mental health services: the patient's perspective. *Qual Life Res* 2015;24:969-978.
- van der Aa HP, van Rens GH, Comijs HC, Bosmans JE, Margrain TH, van Nispen RMA. Stepped-care to prevent depression and anxiety in visually impaired older adults--design of a randomised controlled trial. *BMC Psychiatry* 2013;13:209.

Publicaties vermoeidheid

1. Schakel, W., Bode, C., van de Ven, P. M., van der Aa, H. P., Hulshof, C. T., van Rens, G. H., & van Nispen, R. M. (2019). Understanding fatigue in adults with visual impairment: A path analysis study of sociodemographic, psychological and health-related factors. *PloS one*, 14(10).
2. Schakel W, Bode C, Elsman EBM, van der Aa HPA, de Vries R, van Rens GHMB, van Nispen RMA. The association between visual impairment and fatigue: a systematic review and meta-analysis of observational studies. *Ophthalmic Physiol Opt* 2019;14:e0224340.
3. Schakel W, van der Aa HPA, Bode C, Hulshof CTJ, van Rens GHMB, van Nispen RMA. The Economic Burden of Visual Impairment and Comorbid Fatigue: A Cost-of-Illness Study (From a Societal Perspective). *Invest Ophthalmol Vis Sci*. 2018 Apr 1;59(5):1916-1923.
4. Schakel W, Bode C, van der Aa HPA, Hulshof CTJ, Bosmans JE, van Rens GHMB, van Nispen RMA. Exploring the patient perspective of fatigue in adults with visual impairment: a qualitative study. *BMJ Open* 2017;7(8):e015023.